

«ЗДРАВНЕ» за сега излиза три пати въ мѣсець: на 1-о, 10-о и 20-о число. Цѣната му за осемъ мѣсеца, отъ 1 Май до 20 Декемврий 1886 г., е седемъ лева въ България и осемъ лева за въ странство. — Абонатътъ се адресиратъ направо до редакцията, въ гр. Варна, същевременно като предплатятъ съ пощенскій записъ (а не въ марка). — Обявления се приематъ съ плата по 30 стот. за единъ редъ петить.

ЗДРАВНЕ

За всяка напечатана въ «ЗДРАВНЕ» оригинална статия редакцията плаща по петъ стотинки за всѣкий редъ. — За промѣняване адресътъ на спомоществателя се плаща 40 стотинки, безъ които адреса не се промѣнява. Заявления за неполучаването на нѣкой брой трѣба да се правятъ не по-късно слѣдъ получаването на слѣдующий брой; въ противенъ случай се оставатъ безъ послѣдствие.

ОБЩЕДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

Per noctem ad lucem!

Отъ мрака къмъ свѣтъ!

СЪДЪРЖАНИЕ: За самоубийството. Пр. В. Д. — За вареното месо и варения картофелъ. — Гнила жаба (прод.). Отъ д-ра Г. М. Герценштейнъ. — Студени описания на болнитъ. Отъ д-ра Н-й. — Възканики предмѣти въ утото. Отъ д-ра К-нъ. — Домашна аптека. Прев. Т. Георгиевъ. — Отиовори. —

За самоубийството.

Прев. В. Д.

Не така отдавна е съществувало, па даже и сега още съществува, мнѣние, че здравиятъ чловѣкъ, за когото животътъ е най скѣпо нѣщо на свѣта, никога не може да се погуби самъ и че всичкитъ самоубийци не сѣ друго, освѣтъ същества душевно болни.¹⁾ Това мнѣние е обаче неоснователно: Нима окръжаващитъ чловѣка обстоятелства немогатъ да се стекътъ тъй, щото да стане за него ясно, ясно като Божий день, че по наташното му съществуване е невъзможно и че то, ако се продължи, не може да представи друго, освѣтъ непрекъснатъ редъ

¹⁾ Този възгледъ си има религиозни, нравствени и научни основания. Нѣма никакво съмнѣние, че по-големата частъ отъ самоубийцитъ, наистина, сѣ душевно болни, а религиознитъ и нравственитъ правила изискватъ, щото въ обществото да съществува презрѣние къмъ самоубийството. Ето защо много законодателства не признаватъ за законни распорѣжданята на самоубийцитъ и ги лишаватъ отъ правото да заповѣдватъ върху нмуществата си, а черквата отказва на самоубийцитъ въ погребаване на общитъ гробница. При все това законодателствата допущатъ, че има случаи, въ които самоубийствата се извършватъ съ пълно съзнание и тѣ, тъй да се каже, не се наказватъ нито отъ закона, нито отъ черквата. Тѣ напр. руското законодателство признава самоубийствата, извършени съ патриотическа цѣль — запазването на господарственитъ тайни — или отъ жена — за завардане на честта си, когато тя е нападната. Подобни изключителни случаи има много; но тѣ не трѣбва да се приематъ за общо правило, че самоубийството е актъ, извършенъ отъ чловѣка съ здравъ разумъ и твърда паметъ.

Редакцията.

отъ страдания, безъ ни най малка надѣжда за щастие? Нима не сме срѣщали хора, самоубийството на които е не само закононо, и че, напротивъ, совершенно необяснимо би било за насъ тѣхното желаніе за по наташно живѣяние? Нима не съществуватъ и такива тѣлесни слабости, които обричатъ чловѣка на вѣчни и безпреривни мжки и го лишаватъ отъ всички земни радости и веселби?... Самоубийството може да се извърши и отъ чловѣкъ съ здравъ умъ и твърда паметъ; въ това ни убѣждаватъ личнитъ наблюдения и приятелства, които сме имали съ хора, впоследствие самоубити; това ни потвърждаватъ и онѣзи епохи, въ които самоубийствата получаватъ епидемический характеръ и, подобно на заразителна болѣсть, достигатъ до колективна форма (ако така може да се каже), когато хората, безъ да иматъ помежду си нѣкои особни връзки, убиватъ себѣ си едновременно. А едно подобно явление, безсъмнѣнно, показва, че въ извѣстни времена условията на чловѣческия животъ ставатъ по-тѣжки и усилни, вслѣдствие на несотвѣтствието между предявенитъ къмъ живота искания (потрѣбици) и възможността за тѣхното удовлетворение.¹⁾ Пита се, — въ какво състоятъ тѣзи искания? законни ли сѣ тѣ отъ общественна точка на зрѣние? трѣбва ли да се помисли за тѣхното удовлетворение или тѣ съставляватъ само болѣсть, за изцѣриваніето на която именно и трѣбва да се грижимъ?

¹⁾ Епидемиятъ на самоубийствата по-вече до-азватъ, че нервнитъ болѣсти сѣ повѣкогажъ притѣжлив: едно самоубийство влѣче слѣдъ себѣ си друго, като подражаніе, у хората, които сѣ расположени къмъ подобни страдания.

Редакция.

Между селското население крайната и безпходна нужда твърдѣ често бива причина на самоубийството. Трѣбованята на сита храна, покривъ и облѣкло сж напълно законни и на обществото лѣжи свята обязаност за нейното удовлетворение. Друго нѣщо е, ако отъ животътъ изискватъ, щото той да представлява непрекъснато веселие, вѣчна маслация, — ако нравственната необузданостъ стига до тамъ, щото человекъ да изисква отъ жената, която никакъ не питае къмъ него съчувствие, да принадлежи нему — това е вече болѣсть и, разумѣва се, смѣшна ще бжде грижата за удовлетворение на подобни претензии. За разяснение причинитѣ на самоубийствата, необходимо е да се анализиратъ подробно мотивитѣ на масса отдѣлни случаи отъ проявленията имъ; само по единъ такъвъ индуктивенъ начинъ¹⁾ може да се дойде до какви да е положителни резултати или заключения. Всички други заключения, къмъ които се достига по нѣкой другъ начинъ, не могатъ да се отнесатъ, освѣнъ къмъ областта на малко или много остроумни предположения или гипотези. Че самоубийството е слабостъ — това го признаваме, както признаваме и това, че отъ нея слабостъ страда не само нашето, но и цѣлото европейско общество. Причинитѣ ѝ сж изслѣдвани, разбира се, по-добрѣ у европейцитѣ, отъ колкото у насъ.

Единъ отъ забѣлжителнитѣ трудове въ послѣдне време по тоя въпросъ е — трудътъ на италиански психиатръ (специалистъ-лѣкаръ по душевни болѣсти) *Морселли*, издаденъ подъ насловъ «Самоубийство». Този трудъ съдържа масса, както цифрови данни, потребни за справки, така сжщо и мнѣнията на автора по въпроса за самоубийствата. Въ тоя си трудъ (съчинение) Морселли, между другото, констатира и слѣдующий забѣлжителенъ фактъ, че съ развитието на образованието у народитѣ повече и повече се развива и наклонността къмъ самоубийството. Статистиката, казва той, ясно говори, че въ Швеция, напримѣръ, презъ периодътъ отъ 1840 до 1860 год. срѣдното число на

самоубийствата е било ежегодно 25 или по 10 человекъ на 1,000,000; а въ 1871 — 1875 г. срѣдното число на ежегоднитѣ самоубийства е достигнало до 317 или по 81 на 1,000,000 жители. Въ Россия преди 50 години насамъ е имало по 17 самоубийства на 1,000,000 жители, а въ настоящето време на сжщото число жители се падатъ по 30 души. Въ Белгия, отъ преди 40 — 50 години насамъ, е имало само по 39 самоубийства на 1,000,000 жители, а сега 81. Въ Франция презъ 1828 г. срѣдното число на самоубийцитѣ е било 54 на всѣки 1,000,000 жители, а презъ 1875 г. — 150. Въ Италия презъ 1866 на 1,000,000 жители е имало 100 самоубийства, а презъ 1875 г. — 128¹⁾.

Отъ наведенитѣ цифри става явно, че степента на самоубийствата у народитѣ зависи отъ развитието на културата. Общата причина на тази социална слабостъ, на този всеобщъ недугъ, Морселли нахожда въ съвременната цивилизация, която тѣй майсторски се сравнява отъ него съ Сатурна, който самъ турялъ край на жпвота на своитѣ рожби. Къмъ групата на факторитѣ, които влияятъ върху развитието на тази психическа болѣсть, Морселли, между друго, отнася и годишнитѣ времена. Той съ статистически данни въ рѣзка доказва, че презъ горѣшитѣ, топли и въобще лѣтнитѣ мѣсеци, числото на самоубийствата винаги бива по-големо, отъ колкото презъ зимнитѣ мѣсеци. Причината на това е, казва той, че пролѣтно и лѣтно време челоуѣческиятъ организъмъ бива повече наклоненъ къмъ психически разстройства, отъ колкото есенно и зимно време. Не за маловаженъ факторъ, влияющъ върху самоубийствата, Морселли счита още и влиянието на расата и рѣстътъ

¹⁾ *Индуктивенъ начинъ* значи способъ — да се прави изводъ на основание известно число изслѣдвани отдѣлни случаи.

¹⁾ Разгледжайки даннитѣ, що ни представлява статистиката, ний намираме, че въ 1883 год. числото на самоубийствата въ цѣлото Българско Княжество е било 68, отъ което число една четвъртъ приблизително съставляватъ женитѣ. Забѣлжително при това е, че рѣченото число почти никакъ не се е измѣнило и презъ годинитѣ 1884 и 1885. Предъ видъ на това остава да съжеляваме за гдѣто статистиката не ни представя свѣдения по раздѣленieto на самоубийцитѣ споредъ степенята на образованието, състоянието имъ, или пъкъ по мотивитѣ на самоубийствата, тѣй като въ противенъ случай т. е. ако статистиката ни представяше горнитѣ свѣдения, то ний, на основание тѣхъ, щѣхме да имаме възможностъ да дойдемъ до нѣкои по-опредѣлени резултати по отношение къмъ злобата на деня.

на народитѣ. Тѣй напр. у сѣвернитѣ племена се забѣлѣзва по-голѣма наклонность къмъ самоубийства, отъ колкото у южнитѣ, а така сжщо у славянскитѣ народи се срѣщатъ по-малко самоубийства, отъ колкото у романскитѣ, които, по своята култура, за-взематъ първото мѣсто въ реда на цивилизованиѣ нации. Колкото се отнася до рѣстътъ (боитѣ), то забѣлѣзано е, че високитѣ хора по-скоро свършватъ себѣ си, отъ колкото онѣзи съ малѣкъ рѣстъ. Морселли, на основание даннитѣ, що му представя статистиката, изважда даже законъ, че «числото на самоубийцитѣ въ една страна е право пропорционално на срѣдний рѣстъ (бой) на населението ѝ». Въ Венгрия, напр. жителитѣ на която се отличаватъ по високитѣ си рѣстъ, числото на самоубийствата е 100 на 1,000,000, а въ Италия и Сицилия — само 20 на 1,000,000 жители. Въ заключение Морселли привежда не малко печаленъ фактъ, че разпространяванието на грамотността усилва наклонността къмъ самоубийства и подобенъ родъ престѣпления. Въ Пьемонтъ се считатъ 50 души неграмотни на 1,000,000, — самоубийства всѣка година биватъ 35 на 1,000,000, а покушения противъ живота си и здравнето — 9. Въ Ломбардия неграмотни се броятъ 528 души на 1,000,000 грамотни; — самоубийства всѣка година ставатъ по 40 на 1,000,000, а покушения на самоубийства — 10. Единственното срѣдство, което, ако не свършено да отмахва, поне да умалява туй социално зло, Морселли счита въспитанието. «Въспитанието, казва той, е длѣжно да внуши и развие въ чловѣка отъ една страна способностъ да помѣрява себѣ си съ чувствата и идентѣ, а отъ друга — умѣние, да знаецѣлѣта на живота и да даде на характера сила и енергия къмъ постигванieto на тази цѣль».

За вареното мѣсо и варения картофель и за степенѣта на тѣхната хранителность.

Относително варението на мѣсото, — толкова важна работа за народното ступанство, — извѣстниятъ профессоръ, д-ръ *А. Фогель*

(въ Мюнхенъ) е изказалъ слѣдующитѣ съображения:

Обикновенно, мѣсото се вари почти на всѣкѣждѣ по общеприетиятъ домашенъ способъ: турятъ го въ единъ ссѣждѣ, заливатъ го съ студена вода и тогава го гуждатъ на огъня да се вари. По такъвъзи начинъ мѣсото кисне въ студената вода, чакъ додѣто тя се сгорѣщи и захване да ври. При такова варение отгорѣ на водата винаги се образува «пѣна», която обиратъ съ една лѣжица и я хвърлятъ като нечистотия и непотрѣбно вещество. Но въ сжщностъ тази изхвърлена пѣна съдържа въ себѣ една голѣма часть отъ питателността на мѣсото, именно — тя съдържа бѣлтѣкътъ, който въ водата се е разтворилъ и се отдѣлилъ отъ мѣсото. По тази причина, такъвъзи начинъ за варение на мѣсото трѣбва да се счита *недобъръ*, защото той отнема на мѣсото най хранителното вещество, като въ сжщото време пѣкъ и на чорбата не прибавя нищо хранително. При печение, както и въ случаятъ, когато мѣсото се туря направо въ възврѣла вода, — загуба отъ хранителността на мѣсото е почти невъзможна, защото всичката повърхность на мѣсото, при силната температура, изедипѣжъ се покрива съ една тънка покривка (ципица), отъ бѣлтѣкътъ му, която ципица запира по нататѣшното излизание на соковетѣ изъ мѣсото въ водата, и тогава мѣсото бива много по-хранително. По тази причина, кога мѣсото се туря направо въ врѣла вода, пѣната бива много по-малко, отъ колкото при обикновения домашенъ способъ т. е. когато се туря въ студена вода.

А. Фогель, като искалъ да се убѣди нагледно — да ли, на-истина, сжществува разлика въ хранителността на мѣсото, сварено по двата горѣуказани способа, взема два кжса мѣсо отъ еднакво достоинство (все отъ едно мѣсто на тѣлото на животното), свършено равни по тѣжина и добръ очистени отъ тлѣстината, туря ги да врѣтъ въ едно и сжщо време, — едното въ студена, а другото въ възврѣла вода и при това на еднакъвъ огънь, — въ течение на едно и сжщо време (нѣколко часа). Когато свършилъ всичко това, *А. Фогель*, послѣ нѣколко часа, изважда кжсоветѣ, изново ги претѣгля и на-

мѣрилъ, че кжсѣтъ, туренъ въ студената вода, изгубилъ много по-вече бѣлтѣтъ, отъ колкото кжсѣтъ, туренъ направо въ възврѣлата вода. Разликата въ хранителността на двата кжса мѣсо, сварено по горѣуказанитѣ два способа, излѣзла доста голѣма: Фогель намѣрилъ, че хранителността на петъ фунта мѣсо, сварено по общеприетия способъ (турено въ студена вода), едвамъ се равнява на четири фунта мѣсо, сварено по новия способъ, т. е. турено направо въ врѣла вода.

Хранителността на чорбата (булъена), приготвена по тѣзи два способа, е обратно пропорционална на хранителността на мѣсото, сварено по сжщитѣ способности: когато мѣсото за варение е турено въ студена вода, — неговата чорба бива по-малко хранителна, отъ колкото чорбата на мѣсото, турено направо въ възврѣла вода. Причината за тази разлика въ хранителността е все сжщата, която показахме и за вареното мѣсо: при първия способ водата извлича отъ мѣсото по-голѣмо количество хранителни вещества, отъ колкото при втория, както го разяснихме и по-горѣ.

Това, що казахме за хранителността на мѣсото, сварено по горѣуказанитѣ два способа, може да се приложи напълно и за хранителността на картофеля, сваренъ тоже по сжщитѣ способности. Ако обѣления (очистения) картофѣ, приготвенъ за варение, се тури въ студена вода (както обыкновенно правятъ това) и се вари бавно, то отгорѣ надъ водата пакъ ще се набере пѣна, която става тоже отъ бѣлтѣка (растителния), който водата е извадила изъ картофелтъ. За това, по този способъ сварения картофелъ губи (макаръ и не твърдѣ много) отъ своята хранителность. Но тая загуба се избѣгва, ако обѣления картофѣ се тури направо въ възврѣла вода, защото въ този случай той изведиждъ се покрива съ една тънка ципица, образувана отъ растителния бѣлтѣкъ, който първомъ се появи на повърхнината на картофѣтъ; тази ципица зазира по пататъшното излизане на бѣлтѣтъ, като въ сжщото време не прѣчи за доброто сваряване на картофѣтъ.¹⁾

Гнила жаба (дифтеритъ).

Отъ д-ра Г. М. Герценштейнъ

(Продължение).

На 4-й день, даже на 6-й може да се появи голѣмъ огънь, главата гори, тѣжи и силно боли. Въ гърлото засѣхва и се осѣща болѣстъ при гълтаннето. Като преглѣждаме устата и гърлото виждаме, че въ течение на пѣколко часа пятната сѣ се развѣдили, слѣзи се въ едно, тѣй щото се е появилъ голѣмъ синкаво-бѣлъ и силно залпнѣлъ нилетъ; лигавата ципа почти въ цѣлитѣ уста и гърлото силно почервѣняла и се надула. Самъ-тамъ се образували ципи, които като че ли висятъ въ устата и се мърдатъ при дѣханнето; подчелюстнитѣ и шийнитѣ слѣзи сѣ уголѣмени, твърдѣ болѣстни; често се надува и кожата, която ги окрѣжава, отъ което всичкото това мѣсто е отекло и надуто. Болнитѣ сѣ безпокойни, оплакватъ се че имъ тѣжи и ги боли главата, врата, кръста, че сѣ слаби, че не имъ държатъ краката, че имъ горѣщо и иматъ силна жажда. Понѣкога бива наопаки, дѣцата сѣ много сънливи. А то се случва и тѣй, че денемъ дѣцата сѣ сънливи, а пощемъ безпокойни, бѣлнуватъ и у тѣхъ се явиватъ даже и треперания. Тази форма, при която се образуватъ много ципици, докторитѣ я наричатъ крупозна гнила жаба. Въ това време, ако преглѣдаме устата, то ще видимъ, че червенината, която се виждаше испърво, сега е ослабнала и лигавата ципа, особенно на сливицитѣ, небнитѣ джги, на задната стѣнка на глѣтката и отчасти на мекото небе е получила тъмно-червенъ или даже синкавъ цвѣтъ. Язикето се надува до толкова, щото понѣкога става два пѣти по-голѣмо отъ обыкновенното. Ципицитѣ, или както ги наричатъ, лѣжливи ципи, които се образуватъ въ това време, иматъ сиво-бѣлъ цвѣтъ, приличатъ на нечисти парцалчета, тѣ сѣ дебели и корообразни-мазни. Тѣзи лѣжливи ципи се снематъ лесно и тогава лигавата ципа се вижда, като да е покрита съ рани и по нея тукъ тамъ се забѣлѣзватъ малки кръвоизлияния. Въ това време огъня на дѣцата бива твърдѣ силенъ, гълтаннето става повече трудно, изъ устата тече лига, която слѣпява стѣннитѣ на глѣтката и много мѣчи болиия до гдѣто се исхрачи. Подчелюстнитѣ и шийнитѣ слѣзи се надуватъ още повече. Често дѣцата страдаятъ и отъ кабусъ.

И въ това време може да стане оздравяние. Тогава въ края на първата или въ началото на втората недѣля, всичкитѣ припадѣци ставатъ по-слаби; нови ципици не се образуватъ повече, но ако и да се появятъ, тѣ при кашленето или при храченнето падатъ ту на малки ту на голѣми храчки. Топлината премивава, болкитѣ на шията постепенно ослабватъ, гълтаннето става по-свободно; языка се очисти,

¹⁾ Изъ "Докторъ", 1884 г.

появява се желание за ядене, спокоенъ сънъ; силитъ на болния постепенно се усиляватъ и, подиръ малко или много време, болния съвършено оздравя.

Но за жалостъ такъвъ благоприятенъ вървежъ на гнилата жаба не е общо правило. Азъ нѣма да говоря за това, че често, въ периода на оздравяването, отъ нѣкакво невнимание, тѣзи опасни явления съ голѣма бързина се развиватъ отъ ново и почти винаги уморяватъ болния. Ако ли болѣстѣта не отива по-добрѣ, то горѣописанитѣ явления бързо се усиляватъ, гнилата жаба поразява носа, разпространява се въ грѣклания и дихателното гърло.

Куфината на носа макаръ и да може да се разболѣе и отъ самото начало, но обикновено това се случва по-сѣтнѣ. У болнитѣ се запушва носа, отъ което тѣ постоянно подсмърчатъ, кихатъ, отъ носа тече малко или много жидка, кална, лигаволѣплива жидкостъ, въ която твърдѣ скоро се размѣсва и кръвъ, отъ което лигата се боядисва съ червеникавъ цвѣтъ и силно мриши. Миризмата на лигата е гнила; отъ постоянното истичане на лигата на ноздритѣ, — на горнята устна се отварятъ язви, които скоро се покриватъ съ пятна. Подобни пятна се образуватъ и въ носа. Кога пятната падатъ, на мѣстата имъ се отварятъ ранички (язви), отъ които тече кръвъ и понякога тѣй силно, щото болния умира. Тѣй сѣщо се разболяватъ отъ гнила жаба очитѣ и клѣпачитѣ; тѣ тѣй сѣщо захващатъ да се израняватъ и се покриватъ съ пятна. Гнилата жаба тѣй сѣщо може да премине и въ трѣбичкитѣ, които водятъ отъ устата въ ушитѣ; отъ това у болнитѣ се явява шумение въ ушитѣ и силна болѣстъ, която се усилява при гълтането.

Въ тѣжкитѣ случаи кожата на носа почервява, отича и се надува; тя става твърдѣ блѣдна, получава особенъ восковиденъ блѣсъкъ. Имало е случаи, гдѣто гнилата жаба е оничтожавала хрущелитѣ и коститѣ на носа.

Твърдѣ често се случва, че гнилата жаба още въ първитѣ дни преминава въ грѣклания и дихателното гърло. Това преминавание се случва повече у малкитѣ дѣца и заради тѣхъ е много по-опасно, отъ колкото за възрастнитѣ. Ако ли у дѣтето се разболѣи грѣклания, тогава топлината става още по-голѣма, шийнитѣ и подчелюстнитѣ слѣзи се надуватъ твърдѣ много, ставатъ твърдѣ много чувствителни и болѣстни, дѣханнето става трудно и често се придружава съ шумъ; появява се силна кашлица, при която често нищо не може да се изхрачи. Гласа става силнакъ и понякога съвсѣмъ се изгубва. Такова преминавание може да умори дѣтето въ 2 — 4 дена. Рѣдко се случва да се спасятъ такива дѣца, но все пакъ понякога се случва да оздравятъ. Ако ли настѣпи благоприятенъ исходъ, — то топлината се намалява, често се

появява потъ, кръвотечение изъ носа, кашлицата става по-звучна и малко-по-малко оздравя болния, но силката остава още продължително време. У възрастнитѣ и даже у по-старитѣ дѣца, страданието на грѣклания макаръ и да се придружава съ сѣщитѣ явления, но припадкитѣ биватъ по-слаби и не ослабватъ до толкова болнитѣ, понеже у възрастнитѣ отверстията на грѣклания е по-широко и по-трудно се запушва. Но и у тѣхъ се появява силна кашлица, чести пощевки за блювание и гласа се изгубва. При подобна форма възрастнитѣ помѣчно умираатъ, отъ колкото дѣцата, но и у тѣхъ, при подобно състояние на болѣстѣта, смъртността не е рѣдка. Случвало се е, че болния умира отъ това, че дишкитѣ, като сѣ се отдѣлили, не могатъ да се исхрататъ и болния се задушва. (Слѣдва.)

Студени омивания на болнитѣ. ¹⁾

Отъ д-ра П-ий.

Една отъ първитѣ задачи за лѣкуванието на болнитѣ, страдаючи отъ блѣнувания, вслѣдствие голѣмата топлина на тѣлото имъ, е спадане температурата на болното тѣло и смалявание на неговата горѣщина. Тази цѣль въ настоящее време се достига не само съ употребяванието на вътрѣшни лѣкарства, нъ и съ разни вънкашни сръдства, особено — вънкашното употребявание на студената вода, въ видѣ на студени бани, растривания, обливания, омивания и т. н. т. По своето леко дѣйствие студениѣ омивания понижаватъ до нѣйдѣ температурата на болния и за това тѣхъ обикновено ги назначаватъ като подготовително лѣкувание къмъ по-силно охлаждавање (студени бани, обливания) — въ тѣзи случаи, гдѣто иматъ работа съ малобрѣвнитѣ, раздражителнитѣ или съ такива болни, на които силитѣ отпадатъ скоро, и на които ослабва дѣятелността на сърцето. Ето правила, по които става този простъ способъ за охлаждавање.

Голѣмъ сѣнгеръ, голѣмъ платъ или едно парче платно се намокря въ студена вода и се истисква добрѣ, щото да не капе отъ него вода. Когато омиваме болния, той трѣбва да лѣжи на постелка или, ако му позволятъ силитѣ, той може да сѣди и на столъ. От-

¹⁾ По-подробно върху дѣйствието на водата глѣдай статията на д-ра Пигатиева въ "Здравие" 1885 г.

дълнитѣ части на болния се омиватъ една слѣдъ друга по слѣдующия редъ: 1) прѣститѣ, дланѣта и китката на ржката; 2) ржката до лакатния съставъ; 3) лицето; 4) главата; 5) шията; 6) гърдитѣ; 7) тила; 8) подмишницѣ; 9) ржката отъ раното до лакатя; 10) гърба; 11) корема; 12) отъ началото на кълбата до колѣнния съставъ; 13) свиркитѣ и 14) стъпалата.

Омиваннето трѣбва да става колкото е възможно по-скоро и живо и всѣка омита частъ да се отрива добръ. Слѣдъ като омиятъ всичкото тѣло по горѣказания начинъ, оставятъ болния да си отпочине за нѣколко време, а послѣ омиваннето се повтаря още единъ пѣтъ и това се продължава до тогава, до гдѣто се достигне пуждното спаданне на температурата въ тѣлото на болния и додѣто кожата му, която преди бѣше горѣща и суха, не стане пакъ по-студена, мека и влажна.

Ако заедно съ омиваннето ни е зарѣчано да растриваме тѣлото на болния полека, то поставятъ по слѣдующия начинъ: всѣка частъ на тѣлото отдѣлно (по сѣщиятъ горѣпоказанъ редъ) обвиватъ съ намокреното и полека изцѣденото парче платно и съ ржка растриватъ по платното, *а не подъ него*. Слѣдъ това снематъ мокрото платно, омитата частъ обвиватъ съ сухо платно и пакъ растриватъ, както по напредъ, додѣто кожата не стане съвършено суха.¹⁾

— 1-2 —

Какъ да поставяме въ този случай, когато влѣзе въ ухото ни нѣкой вънкашенъ предметъ.

Отъ д-ра К-нѣ.

Въ ушитѣ на дѣцата падатъ твърдѣ често вънкашни предмети: когато играятъ, тѣ, безъ да искатъ или пѣкъ нарочно, нѣхвватъ въ ухото си или въ ушитѣ на другаритѣ си нѣкой дребенъ предметъ, — като грахъ, костилка отъ плодове, синець или камъчета. Случава се понякога, че въ ушитѣ влѣзватъ нѣкои малки насѣкоми, червейчета, бубулечки, бръмбарчета (когато лѣжимъ на гола трѣва), дървеници, таракани и т. н. Въ всички подобни случаи, вънкашния предметъ,

като се намира въ слуховия проходъ, причинява много неприятно усѣщанне, а понякога и силна болка, особенно когато предметъта е влѣзълъ много на вътрѣ. Ако въ ухото е влѣзло нѣкое насѣкомо, то неприятното усѣщанне и болката произхождатъ отъ движението на насѣкомото; за това тѣ ослабватъ, когато насѣкомото се задуши. Опасността отъ вънкашнитѣ предмети въ ухото състои въ това, че тѣ раздражаватъ нѣжнитѣ и чувствителнитѣ части на слуховия проходъ и по този начинъ лесно могатъ да причинятъ възпаление съ всичкитѣ му важни и опасни послѣдствия (нагнояване, течение на гной и оглушаванне), особенно тогава, когато този предметъ е кюшелня или съ остри краища. Между публиката е распространено убѣждение, че като влѣзе въ ухото ни насѣкомо, отъ тамъ отива въ мозъка и продължавало тамъ да си живѣе. Това убѣждение е съвсѣмъ неоснователно: напротивъ, ако влезе въ ухото ни насѣкомо, ний можемъ по-лесно да се отървемъ отъ него, отъ колкото отъ нѣкой другъ предметъ, стига само да знаемъ какъ: щомъ насѣкомото се задуши въ слуховия проходъ, то вече не ни безпокои и лесно може да излѣзе на вънъ при измиваннето на ушния каналъ; додѣто, ако въ ухото ни се намиратъ неодоушевени предмети, тѣ се закрѣпятъ тамъ и излизатъ много по-трудно. За дѣцата е още по-опасно, ако влѣзе нѣщо въ ушитѣ имъ, защото отъ начало тѣ сами се опитватъ да го извадятъ, като си пѣхатъ въ слуховия каналъ прѣстѣтъ или нѣщо друго, а отъ това, разбира се, предметъта отива още по на вътрѣ и по на дълбоко. Но много пѣти и възрастнитѣ поставятъ тѣй, като се опитватъ да извадятъ предметъта съ каквото и да е. Послѣдствията отъ такова бърканне въ ухото сж опасни. Има случаи, въ които човѣкъ оглушава отъ такава неразумна помощъ.

Въ случай, че въ ухото ни падне нѣкое насѣкомо, то този часъ захваща да се мърда и да скача, — ний получаваме неприятно усѣщанне, шумъ, но почти безъ никакви болки. За да направимъ да излѣзе насѣкомото, трѣбва да положимъ болния на здравото ухо и въ болното да налѣземъ нѣколко капки

¹⁾ Изъ журнала «Докторъ» 1883 г.

топло миндално (бадемено) масло (или глицеринъ, ако имаме съ себѣ си) и да оставимъ болния въ това положение нѣколко минути. Това време обикновено е достатъчно за да се задуши насѣкмото, и тогава болния се обръща на другата страна за да пстече маслото отъ ухото. По нѣбога съ съ маслото излиза и насѣкмото, но най добръ отъ всичко е, ако си изнемъ ухото съ топла вода нѣколко пѣти. Ако насѣкмото може да се забѣлзва въ ухото отъ вънъ, то горѣпоказания способъ за изваждането на насѣкмото е излишенъ, а право съ една ушна лъжичка или съ нѣкой другъ тъпъ предметъ, го изваждатъ отъ тамъ. За това трѣбва болния да го обърнемъ съ ухото къмъ свѣтлината, а за да бѣде ушния каналъ по-достъпенъ, улавяме ушния хрущѣлъ (вънѣшното ухо) по-долу отъ срѣдата и го потѣгляме къмъ насъ и назадъ.

Ако въ ухото е падналъ нѣкой другъ предметъ, напр. грахъ, синець и се е намѣстилъ тѣй дълбоко, щото не можемъ да го видимъ, най добръ е да се обърнемъ къмъ доктора за помощъ, и колкото по-скоро, толкова и по-добръ: закъсняването въ този случай вреди много, защото предметъта, като постои въ ухото, успѣва да причини възпаление и отичание съ своитѣ раздражения; тогава ушния каналъ става още по-тѣсенъ и предметъта се заячва още по-силно, тѣй щото и на доктора ще бѣде трудно да го извади. Ако по нѣкои причини не можемъ да се обърнемъ къмъ доктора, то можемъ да се опитаме, да извадимъ предметъта по сѣщия начинъ, както и насѣкмото т. е. съ наливане масло и съ измиване (спринцуване). Ако предметъта се види въ ухото и при допирание се мѣсти, то можемъ внимателно да се опитаме да го извадимъ. Най достъпенъ и удобенъ инструментъ за тази цѣль — обикновенната иглънка трѣбва да е тънка и не широка, за да може да влиза въ ушния каналъ свободно, безъ да причинява болки. Края на примката искривяватъ полѣка въ видъ на закривено шило и предпазливо го вмѣкватъ въ ушния каналъ, тѣй щото да се падне между предметъта и стѣната на канала. Болния трѣбва да стои въ това време съ болното ухо къмъ свѣтлината и ушния

хрущѣлъ трѣбва да бѣде обтегнатъ, както показahme по-горѣ. Ако при първото опитване, да вмѣкнемъ примката и да извадимъ предметъта, не сполучихме, то всеѣкакви по нататѣшни опитвания ще бѣдѣтъ вредни. ¹⁾

Домашна аптека.

Прев. Т. Георгиевъ.

(Продължение.)

14) Бѣлено масло (попадийкино масло, oleum hyosciami). Болѣстноуспокоително. Употрѣбява се вънѣшно за растриване кожата на болното мѣсто при каквато и да е болѣсть (при ревматизмъ, жѣбоболне, при болѣжки въ корема и пр.) Маслото за растриване трѣба да бѣде топличко. Прибавя се тѣй сѣщо и къмъ болѣстноуспокоителнитѣ и омекчителни припарки (№ 13); а пѣкъ за растриване може да се употребява и съ други масла и спиртове, напримѣръ, съ камфорно масло (ol. camphorae), сосново масло съ нишадърень спиртъ (амониякъ, нишадъръ роху), съ камфоренъ или сапуненъ спиртъ и проч. Попадийкиното масло е отровително.

15) Вазелинъ. Твърдъ нѣжно мазливо вещество, което не се разваля скоро и на пълно може да замѣсти свинското масло при правенето на михлемитѣ. Всичкиѣ михлеми, които сѣ приготвени съ свинска масъ скоро се развалятъ (особенно въ топло и влажно мѣсто) вследствие на това, че свинската масъ се ограниава. А пѣкъ вазелина трае твърдъ дълго време и за това трѣба да го има въ домашната аптека — въ случай, че потрѣба да се направи за скоро нѣкой михлемъ (напримѣръ съ цинковъ окисъ; глѣд. цинковитѣ бѣлила). Освѣтъ това вазелина трѣба да се употребява и за растриване на кожата въ всичкиѣ случаи, гдѣто за тази цѣль сѣ навикнали да употребяватъ свинска масъ (напримѣръ при горѣща и суха кожа на болния — при каквато и да е трѣскава болѣсть).

16) Валерианови капки (t-ra valerianae). Вътрѣшно, твърдъ често се употребява противъ коликиѣ и болѣжките въ корема, при безспокойствието подиръ пристѣпа на истерика и треперанията, при ослабването на силитѣ подиръ тѣжките трѣскави болѣсти и подиръ баялднсаннето. Порцията за възрастнитѣ е отъ 15—20 капки, а на дѣца 2—8—10 капки, споредъ възрастьта нѣхъ. Пиятъ ги или съ захаръ или въ вода.

17) Веймарски балзамъ (liniment. saponis rubifaciens, liniment. vino riense). Вънѣшно

¹⁾ Изъ журнала «Докторъ» 1884.

срѣдство, твърдѣ обично отъ публиката. Веймарския балзамъ въ домашната медицина се употребява за растриване на кожата (съ възненъ или флаanelentъ парцалъ) при ревматизма. Предъ другитѣ срѣдства, които се употребяватъ за тази цѣль, като: летуча мазъ (liniment. volatilae), аммониякъ (нашадръ руху), камфоренъ спиртъ и проч. Веймарския балзамъ, споредъ приятната си миризма, заслужва предпочитаніе.

18. Виннокаменна кислота (acidum tartaricum, лимонъ тозу). Вътрѣшно въ домашната медицина се употребява само за съставяннето на содовитѣ прахове (Зедлицъ). Вънѣшно се употребява при вонешното испотяване на краката; способа за употребяването му въ този случай е слѣдующия: като се омийтъ краката съ студена вода, истриватъ ги до сухо и ги посипватъ съ прахъ отъ виннокаменна кислота. Това се прави два пѣти въ день (сутрина и вечеръ). Употребява се също и за обмиване на потяшитѣ се мѣста. За обмиване се взема една чайна лъжичка кислота на една чаша студена вода и се миятъ два пѣти въ день.

19. Варена вода (aq. calcis). Употребява се вътрѣшно и вънѣшно. Вътрѣшно въ домашната медицина е полезно да се употребява, като прибавка къмъ млѣкото, — въ тѣзи именно случаи гдѣто млѣкото млѣчно се пренася (смила), докарва сюргонъ, курвания и болѣжки въ корема; въ една чаша млѣко (сварено) прибавятъ 1—2 лъжички варена вода и тази смѣсь я пиятъ както и обикновенното млѣко. Вънѣшно въ домашната медицина варената вода се употребява по-често. При изгоряване смѣсватъ варената вода на половина съ ленено масло (ol. lini) и тази смѣсь (варена масъ, liniment. calcaria) тургатъ на изгореното мѣсто на кърпи, които се мѣняватъ толкова на често, щото да не засѣхватъ у изгореното. При млѣчницата у гърднитѣ дѣца, смѣсватъ една частъ варена вода съ двѣ части вода и съ тази смѣсь (съ мека четчица) обмиватъ всичкитѣ тѣзи части на устата (язика, устнитѣ и проч.), които сѣ покрити съ бѣли дамки (пятна). При диатерита (гнилата жаба) варената вода се употребява за жабурение, размѣсена на половина съ вода или млѣко. Варената вода при продължителното сѣденне се разваля (разлага) изъ нея се отдѣля варята, тогава водата не е годна за употребата цѣль. За това трѣба по на-често да се разбърква, особено когато на стѣннитѣ на стѣлото се

забѣлѣзва бѣла утайка (усадѣкъ).

20. Галлеровъ елекспиръ (elixir acidi Halleri). Кръвоостановително и прохладително срѣдство. Дава се до пристиганieto на доктора при кръвотеченията изъ носа, гърлото, изъ матицата (при твърдѣ силнитѣ мѣсечени) и др. так. На възрастнитѣ се дава по 10—12 капки всѣки часъ въ половинъ чаша сладка вода. На дѣцата се дава 2—3—4 и повече капки, споредъ възрастта имъ. При тѣжкитѣ болѣсти (тифъ, скарлатина и пр.) 20 капки галлеровъ елекспиръ въ една чаша вода, подсладена съ захаръ и съ малко малиновъ сокъ, става много добро прохладително питие.

21. Гигроскопически памукъ. Той се отличава отъ обикновенния памукъ съ това, че впиива въ себе си всѣкаква влага (вода, масло, кръвъ, гной и проч.) и за това въ домашната медицина се употребява въ всичкитѣ случаи, гдѣто се употребява и тифтика. Преимуществото на гигроскопическия памукъ надъ тифтика се заключава въ това, че тифтика, който обикновено се приготвя отъ вѣти, износени ризи, чершафи и проч., бива твърдѣ често нечистъ и даже заразенъ вслѣдствие на което може да служи като причина за опасно заразяване на тѣзи рани, върху които е билъ употребенъ, което заразяване много често се случва.

22. Гипсъ, алчия (прегоренъ.) Гипса, като се размѣси съ вода, дава една масса, която твърдѣ скоро изсѣхва и става много яка и не се троши даже въ най тънъкъ слой. На основаніе на това му свойство, употребява се за налагане неподвижни «гипсови» превръзки при строшени кости, навѣхвания и силни натѣртвания на мекитѣ части. Предъ видъ на това, че, въ подобни случаи, медицинската помощъ (превръзката) трѣбва да бѣде подадена колкото се може по-скоро, и всичкитѣ принадлежности за гипсовата превръзка (освѣтъ гипса) могатъ да се приготвятъ, въ случай на нужда, изъ домашнитѣ нѣща, които винаги имаме подъ ръцѣтъ си, — гипса трѣбва да го имаме въ домашната си аптека, само въ тѣзи случаи, когато живѣемъ на далѣкъ отъ града или отъ мѣстото, гдѣто има аптека.

ОТГОВОРИ:

Г-ну Г. Испълнихме желанието Ви. — Г-ну Х. 1) Заниманието въ една „малко тъмна“ стая е вредно; четеніето и писанието изискватъ свѣтлина; 2) вредно е; 3) тя е винаги така; но който я наблюдава, значи, той се занимава съ онанизмъ. Върдете здравіето си!

За всичкитѣ г-да абонати, които сѣ предплатили за годишно течение на в. „Здравіе“, при настоящия брой се прилага книжката: „Общедостъпни свѣденія върху сифилисътъ и мѣркитѣ за предпазване отъ него“.